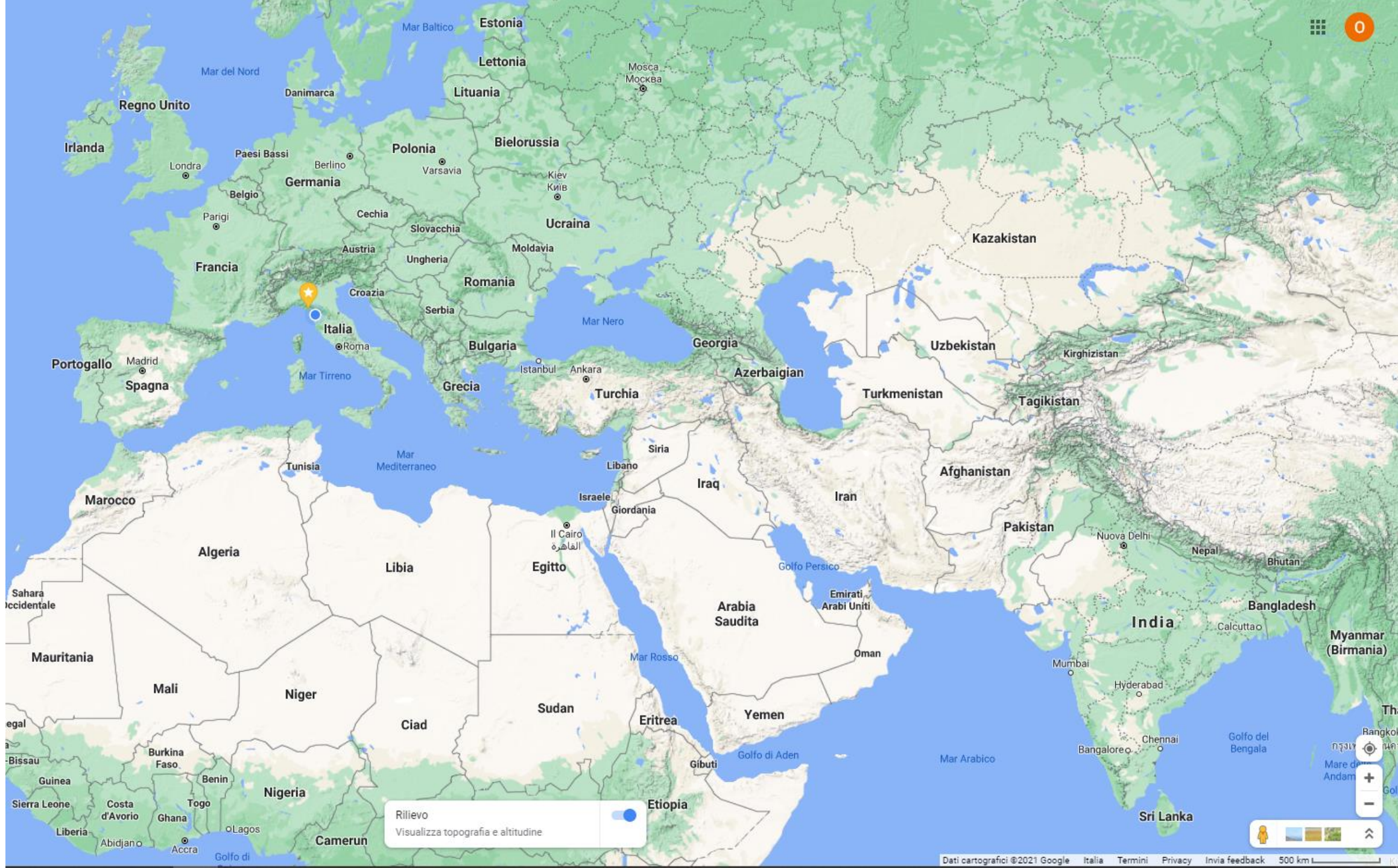

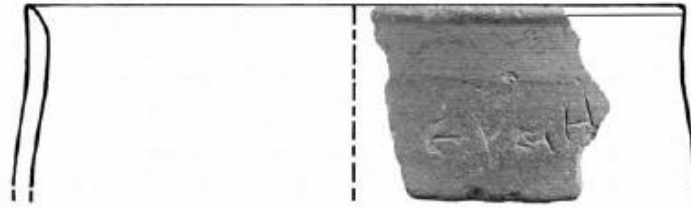
Corso di Epigrafia e antichità greche a.a. 2023/24, I semestre

Prof. Omar Coloru

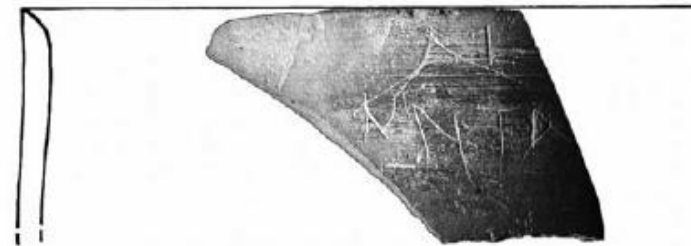

Rilievo
Visualizza topografia e altitudine

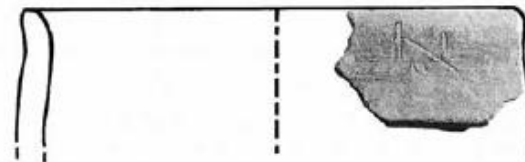

1

Da Tribulato-Olivieri, *ZPE* 204
(2017), 128-135

2

3

Fig. 2. The three Greek inscriptions. 1: BKG 3985; 2: BKG 516; 3: BKG 852
(drawings by Elisa Iori, Photos by E. Iori and P. Callieri; Courtesy ISMEO Italian Archaeological Mission 2016)

Dedica di un A... figlio di Aristonax, Kandahar, ca. 275 a.C.

Stele di Xanthos, (licio, miliaco e greco) V secolo a.C.

Characters on the North West
Copied by Charles Fellows Esq.

Fragment of text in the North East corner, containing several lines of ancient script.

North East

Main fragment of text in the North West area, showing a large portion of the inscription.

North West

Fragment of text in the South West area, showing a large portion of the inscription.

South West

Main fragment of text in the South East area, showing a large portion of the inscription.

South East

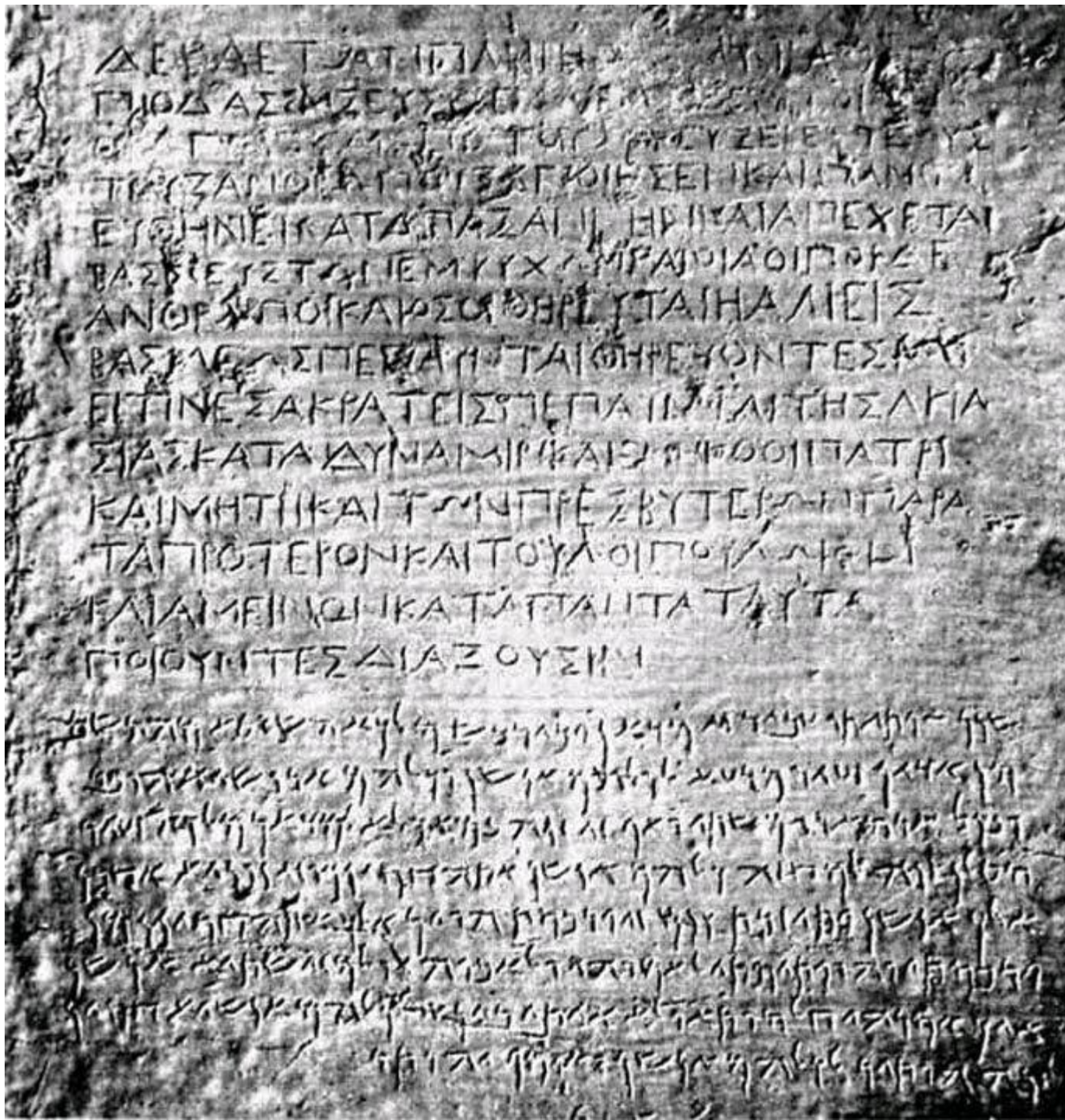

Size & relative distance
of the original characters

THE FOUR SIDES OF THE BELISKATXANTHUS.

Trilingue di Xanthos o del Letoon (greco, licio e aramaico), ca. 337/6 a.C.
(Fethiye Museum, Turchia).

«Editto» bilingue greco-aramaico di Ashoka, Kandahar (ca. 260 a.C.)

Iscrizione bilingue greco-fenicia da Rodi,
ca. 200 a.C.

Greek: Ἡρακλείδης
Κιτιεύς

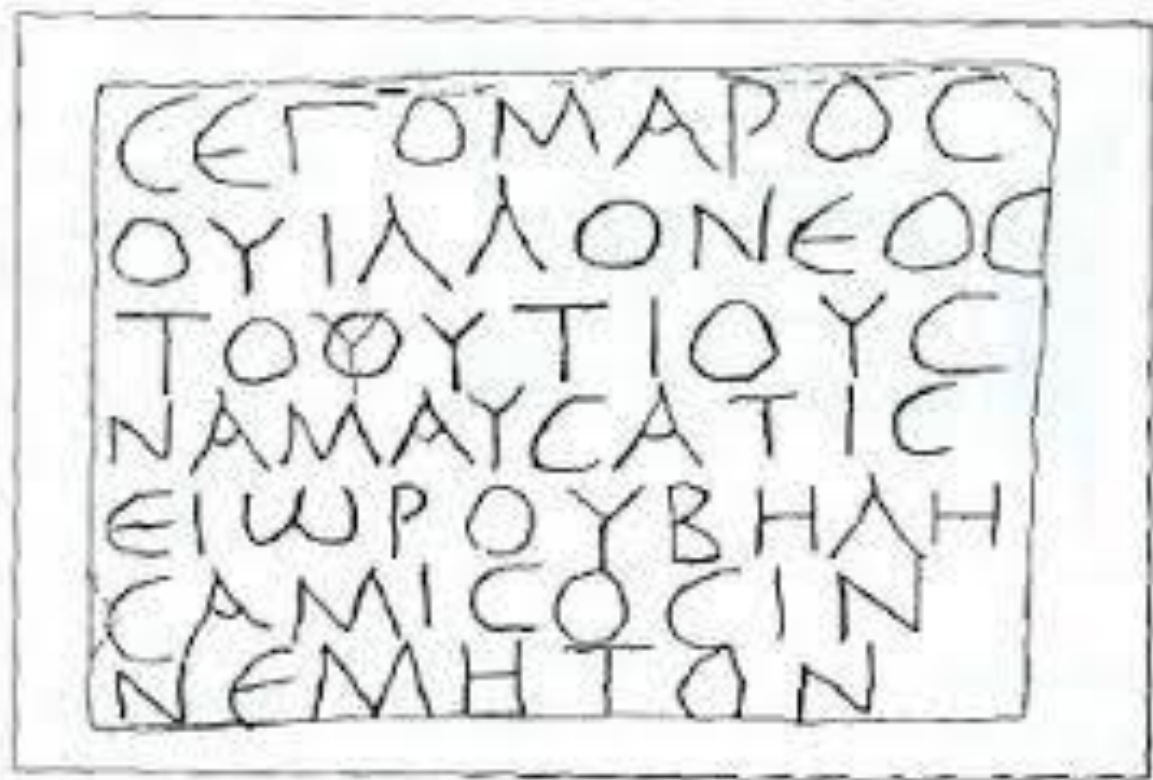
Phoenician: 𐤋𐤁𐤌𐤓𐤕𐤓𐤕 𐤁𐤏 𐤁𐤃𐤍𐤍 𐤁𐤏 𐤐𐤂𐤍𐤔

L'bdmlqrt bn 'bdssm bn tgnš

'For Abdelmelqart, son of 'Abdsasom, son of Tgnš.'

ΔΙ Ξ ΒΟΒΩΓΟΓΤΟΡΓΟΚΑΝΚΡΚΕΙΚΟΡΑΠΟΡΑΡΤΟΓΟΛΑΔΕΙΓΟΧΟΑΖΑΘΑΡΓΟΒΑΓ
 ΖΗΟΓΟΚΙΔΙΑΓΟΝΑΝΔΟΔΟΑΓΟΟΙΓΠΟΑΝΟΜΙΒΑΓΑΓΟΙΡΑΘΟΔΑΝΙΑΒΟΡΔΟΚΙΔΙΙΩΓΟΧΡΟΜΟ
 ΝΟΒΑΓΤΟΣΔΓΩΗΔΙΒΑΓΑΝΟΣΙΝΔΑΔΟΟΤΗΙΑΙΙΩΗΑΓΓΟΟΑΓΟΟΖΟΔΓΤΟΤΑΔΚΙΑΔΑΡΙΑΘΩΓ
 ΖΑΔΟΑΒΟΙΩΓΟΧΡΟΝΟΑΒΟ ΙΥΗΔΟΦΡΟΑΓΔΔΖΟΑΒΟΡΑΤΡΙΑΓΓΕΡΑΟΡΕΔΓΙΤΑΙ
 5 ΔΑΡΑΓΟΟΔΟΙΩΖΟΠΟΟΔΟΓΓΑΓΗΔΟΟΔΟΙΚΩΖΑΜΒΟΟΔΟΙΓΑΛΑΒΟΤΡΟΟΙΔΡΑΔΔΑΒΟΙΖΙΡΗ
 ΑΜΒΟCΙΔΗΙΑΗΟΠΡΟΒΔΟΟΔΟΜΑΝΔΑΡΓΙ ΔΟΡΑΠΟΑΒΟΙCΙΗΔΩΩCΤΑΔΟΟΥΗΙΑΔΑΡΟΥΓΟ
 ΙΥΗΔΟΑΒΟΙCΙΗΔΩΩCΤΑΔΟΤΑΔΙΒΑΙΚΑΓΚΡΚΕΑΒΟΡΑΦΑΡΟΚΑΡΑΔΡΑΓΓΟΦΡΟΜΑΔΟ
 ΑΒΕΙΝΑΟΙΔΓΟΒΑΓΟΛΑΓΓΟΚΙΡΔΙCΙΔΙΒΑΓΕΑΒΟΡΙΖΔΙΑΒΟΜΑΚΑΓΙΓΕΡΑΓΑΦΑΡΕΙΜΟΑΠΟΒ
 ΑΓΔΗΟΚΙΔΙΜΑΡΟΚΙΡΔΙΑΚΑΙΜΑΝΙΟΦΑΡΡΟΟΜΜΑΟΟΚΛΔΙΔΑΜΓΑΗΑΚΑΟΔΟΙΑΔΑΜ
 10 ΓΑΟΜΜΑΔΟΡΟΜΟΖΔΟΜΟΖ ΔΟΟΔΠΟΓΡΟΦΑΡΔΟΗΔΑΡΑΓΑΟΜΠΡΟΟΤΚΙΑΟΥΔΟΔ
 ΝΟΠΙΔΓΙΡΒΟΦΡΟΜΑΔΟΚΙΡΔΙΓΜΟΑΠΟΒΑΓΑΠΟΚΙΔΙΜΑΓΚΑΚΙΒΙΧΤΙΓΕΚΔΙΟΤ
 ΚΙΑΦΡΟΚΑΔΟΑΒΕΙΜΟΑΠΟΡΑΟΝΑΠΟΚΙΡΔΙΑΒΟΚΟΖΟΥΛΟΚΑΔΦΙCΟΡΑCΑΒΟΙΦΡ
 ΟΝΙΑΓΟΟΔΟΑΒΟΟΟΚΜΟΤΑΚΤΟΟΡΑCΑΒΟΙΗΙΑΓΟΟΔΟΑΒΟΟΟΚΜΟΚΑΔΦΙCΕΡΑCΑΒΟ
 ΙΠΙΔΑCΑΒΟΙΧΟΒΙΓΑΡΟΚΑΝΚΡΚΕΡΔΟΤΑCΑΓΩΗΔΙΡΑCΑΜΑΝΟΡΑCΙΒΑΓΕΠΟΟ
 15 ΡΑΚΑΝΚΡΚΕΦΡΟΜΑΔΟΚΙΡΔΙΤΑΔΙΡΑΦΑΡΕΚΑΡΑΔΡΑΓΓΕΚΙΡΔΟΘΟΒΑΓΟΛΑΓΓΟ
 ΟΔΟΠΙΑΡΟΚΑΡΑΔΡΑΓΓΟΟΔΟΡΑΦΑΡΟΚΑΡΑΔΡΑΓΓΟΟΔΟΝΟΚΟΝΖΟΚΟΙΑΡΤΟΟ
 Α ΓΙΔΟΡΑΙΦΡΟΜΑΠΟΘΗΜΙΑΒΑΒΑΓΕΚΙΔΙΜΔΡΟΝΙΒΙΧΤΙΓΕΚΔΙΤΑΔΑΚΟΑΒΟΡΑΟΗ
 ΑΠΟΡΑΙΑΒΟΚΑΝΚΡΚΕΚΟΡΑΠΟΑΒΟΙΑΟΗΑΝΙΖΟΡΡΙΗΛΡΟΥΓΟΔΓΓΑΔΔΙΓΤΟΟΔΑΗΓΑ
 ΟΓ ΙΝΔΙΟΤΙΡΑCΙΒΑΓΕΠΟΟΡΟΑΓΟΙΩΓΟΧΡΟΝΟΑΒΟΙΟΧΟΧΡΟΜΟΙΥΗΔΟΑΡΟΥΓΟΚ
 20 ΔΑΝΙΟ ΙΒΑΓΟΛΑΓΓΟΑΒΟΙΩΓΟΧΡΟΝΟΑΓΓΑΔΟΤΑΔΙΑΒΟΙΑΡΚΜCΟΧΡΟΝΟΑΓΓΑ
 ΓΑ ΓΙΔΟΡΑCΦΡΟΜΑΝΑΒΙCΣΙΓΑΡΚΚΑΛΑΔΟΑΒΙCΣΙΡΚΔΓΕΛΑΔΟΑΒΙCΣ
 Κ ΡΑΙΜΑΝΙΖΓΑΑΒΟΒΑΓΑΠΟΛΑΔΟΟΔΟΦΑΡΕΙΜΟΑΠΟΑΖΑΔΑΝΟ ΠΑΒΟΜΙΒΑΓΕ,
 ΔΤΙΔΗC

Fig. 1. The Rabatak inscription. Tracing © Nicholas Sims-Williams.

Iscrizioni gallo-greche

❖ Ripartizione del materiale epigrafico all'interno dei volumi delle *IG*

- Documenti di carattere pubblico (*tituli publici*)
 - decreti
 - leggi
 - rendiconti ed inventari
 - cataloghi di magistrati
 - ecc.
- Iscrizioni onorarie (*tituli honorarii*)
- Iscrizioni di carattere cultuale (*dedicationes et tituli sacri*)
 - dediche votive
 - leggi sacre
 - ecc.
- Cippi terminali, 'horoi' (*termini*)
- Iscrizioni funerarie (*tituli sepulcrales*)
- Instrumentum *domesticum/inscriptum* (es. laterizi, bolli anforari, ecc.)
- *Varia* (iscrizioni di vario genere non classificabili in nessuna delle precedenti categorie)
- *Incerta*
- *Dubia et falsa*
- *Aliena* (= iscrizioni create in antico in una località ma rinvenute in un'altra località)

Principali categorie di iscrizioni greche

- Vita pubblica
 - **Decreti**
 - **Leggi**
 - **Editti**
 - **Rendiconti e inventari**
 - **Cataloghi**
- Ambito 'internazionale'
 - **Trattati**
 - **Arbitrati**
 - **Epistole ufficiali**
- Iscrizioni dedicatorie
 - **Dediche onorarie**
 - **Dediche votive**
- Sfera religiosa
 - 'Leggi sacre'**
 - Oracoli**
 - Sanationes*
 - Defixiones*
 - Proscinemi**
 - Laminette 'orfiche'**
- Epigrafi funerarie**
- Cippi terminali**
- Fondazioni**
- Atti di manomissione**
- Instrumentum domesticum/inscriptum*
- Firme di artisti**

Vita pubblica:

Decreto: ψήφισμα < ψῆφοι ; δόγμα < δοκεῖν ; ἄδος < ἀνδάνειν

Leggi: νόμοι, θεσμοί

Editto: πρόσταγμα, πρόγραμμα, ἐπίκριμα, διάταγμα

Dediche onorarie pubbliche: ἀνατιθέναι ὑπὲρ τοῦ δεῖνος/τῶν δεινῶν ;
τιμᾶν τὸν δεῖνα/τοὺς δεῖνας; ἰστάναι, ἀνιστάναι

Rendiconti e inventari: beni, tributi, magistrati, efebii ecc.

Instrumentum publicum: tessere di riconoscimento, gettoni di presenza, caducei, ostraka per ostracismo, ghiande missili (μολυβδίδες / μολύβδαινα), *psephoi*, misure, pesi, laterizi, anfore vinarie, leggende monetarie, pietre confinarie ecc.

ΠΟΛΕΜΟΝ
ΠΟΛΕΜΟΝ
ΠΟΛΕΜΟΝ

ΛΑΒΕΝΤΙ
ΑΔΑΝΑΓ
ΚΟΡΝΟΙΟΙ

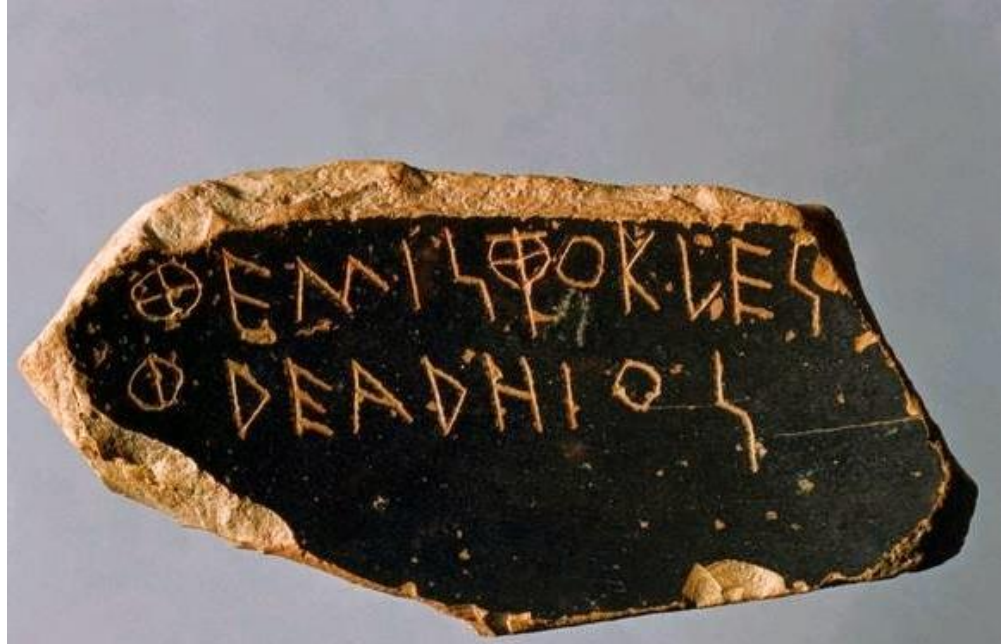
ΤΕΓΕΑ
ΣΦΕΥΟΝΤΙ
ΑΙCΙΝΑΤΑΙ

ΜΕΚΑΡΕΣ
ΕΠΙΔΑΥΡΙΟΙ
ΕΡΩΜΕΝΙΟΒ

ΘΝΕΙΑΣΙ
ΤΡΟΙΩΝΙΟΙ
ΕΡΜΙΟΝΕΣ

ΥΠΥΝΟΙΟΙ
ΛΑΤΑΙΡΕΣ
ΘΕΡΠΙΕΣ

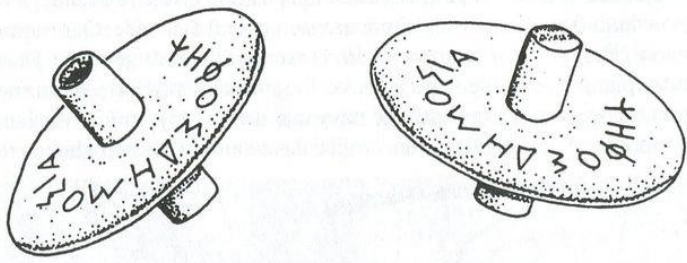

Fig 9 Jurors' ballots.

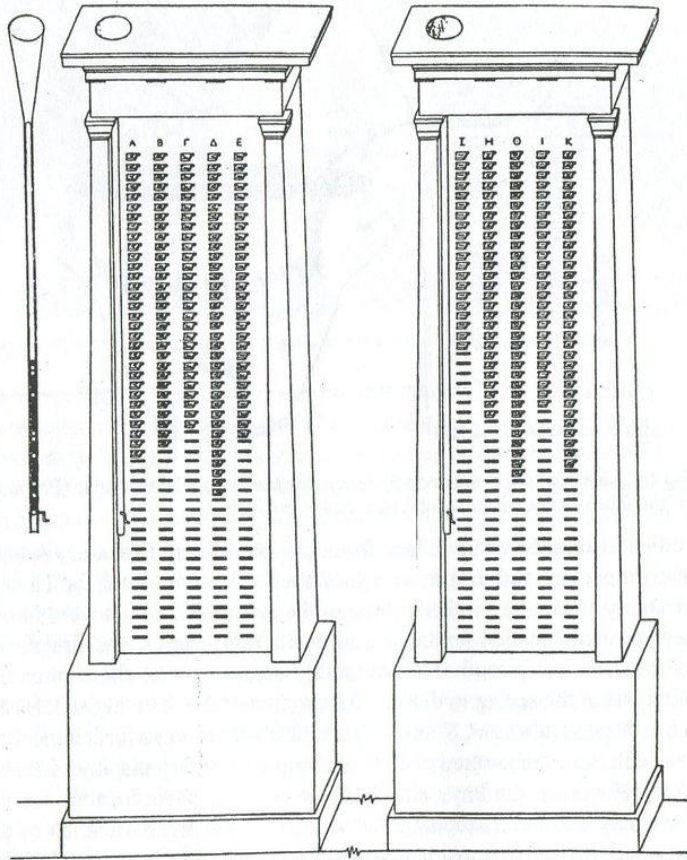
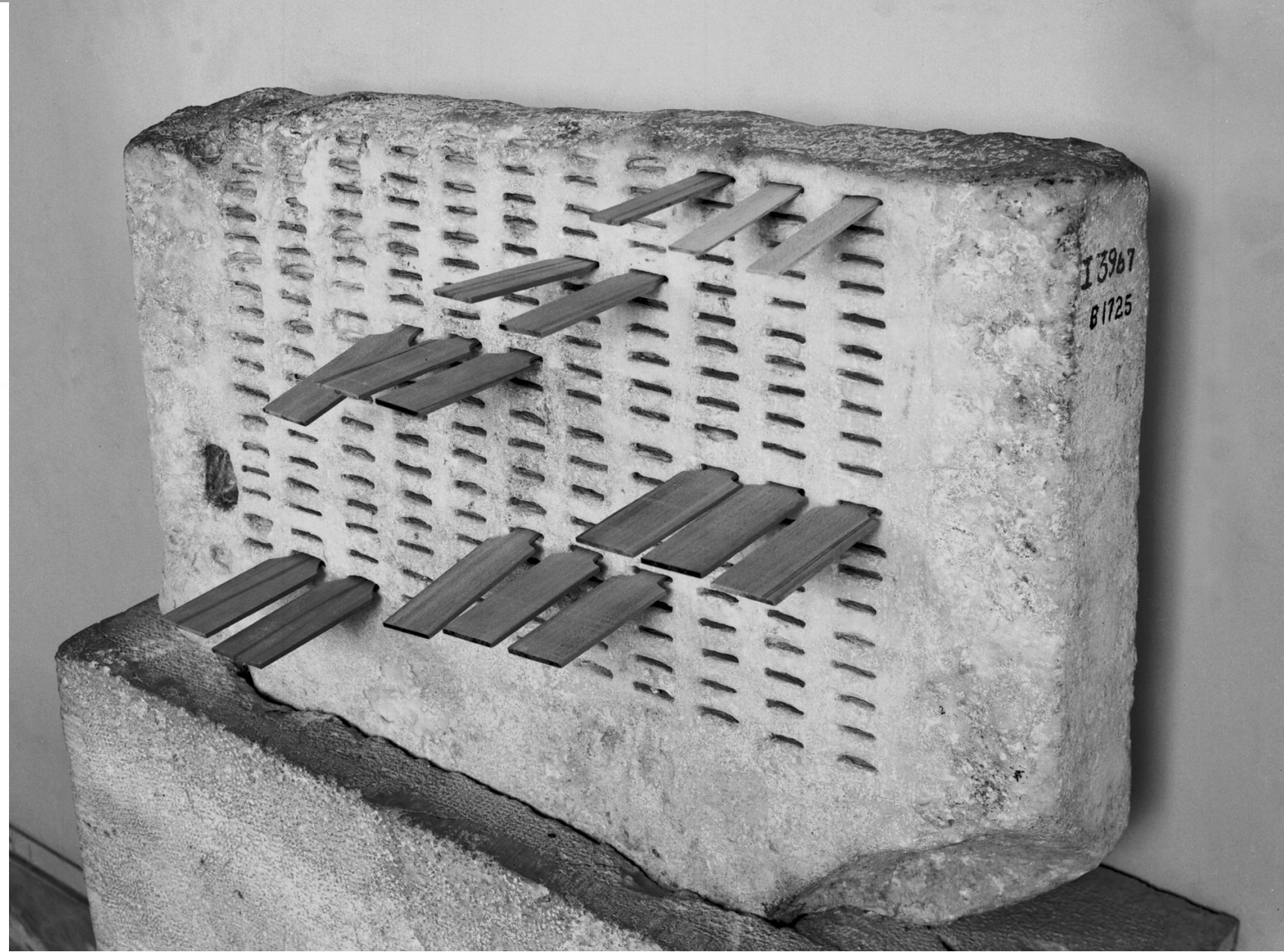

Fig 10 The kleroterion for allocating jurors to courts (reconstruction).

Kleroterion

Scena di votazione con *psephoi*, kylix attica a figure rosse, ca. 490 a.C. (Getty Museum)

Prostagma di Antioco III sull'istituzione del culto ufficiale per la moglie, la regina Laodice (194/3 a.C., provenienza: Laodicea di Media (Nahavand, Iran). Teheran, Museo Nazionale dell'Iran).

Dedica a Eracle ed Hermes da parte degli efebi in onore dei loro superiori e lista di efebi, Cirene, II-I sec. a.C. (Shahat : Cyrene Museum)

Ghianda missile con iscrizione ironica ΔΕΞΑΙ.
(Atene, V-I sec. a.C., Londra, British Museum)

Tipologie della documentazione epigrafica

Vita internazionale:

Trattato: in generale συνθήκη < συντίθεσθαι «accordarsi» ; όμολογία < όμολογεῖν; συμμαχία (alleanza militare)

Arbitrato

Epistola

Olimpia, *thesauròs* di Sibari. Trattato tra Sibari e i Serdaioi, alfabeto acheo (ca. 540-30 a.C.)

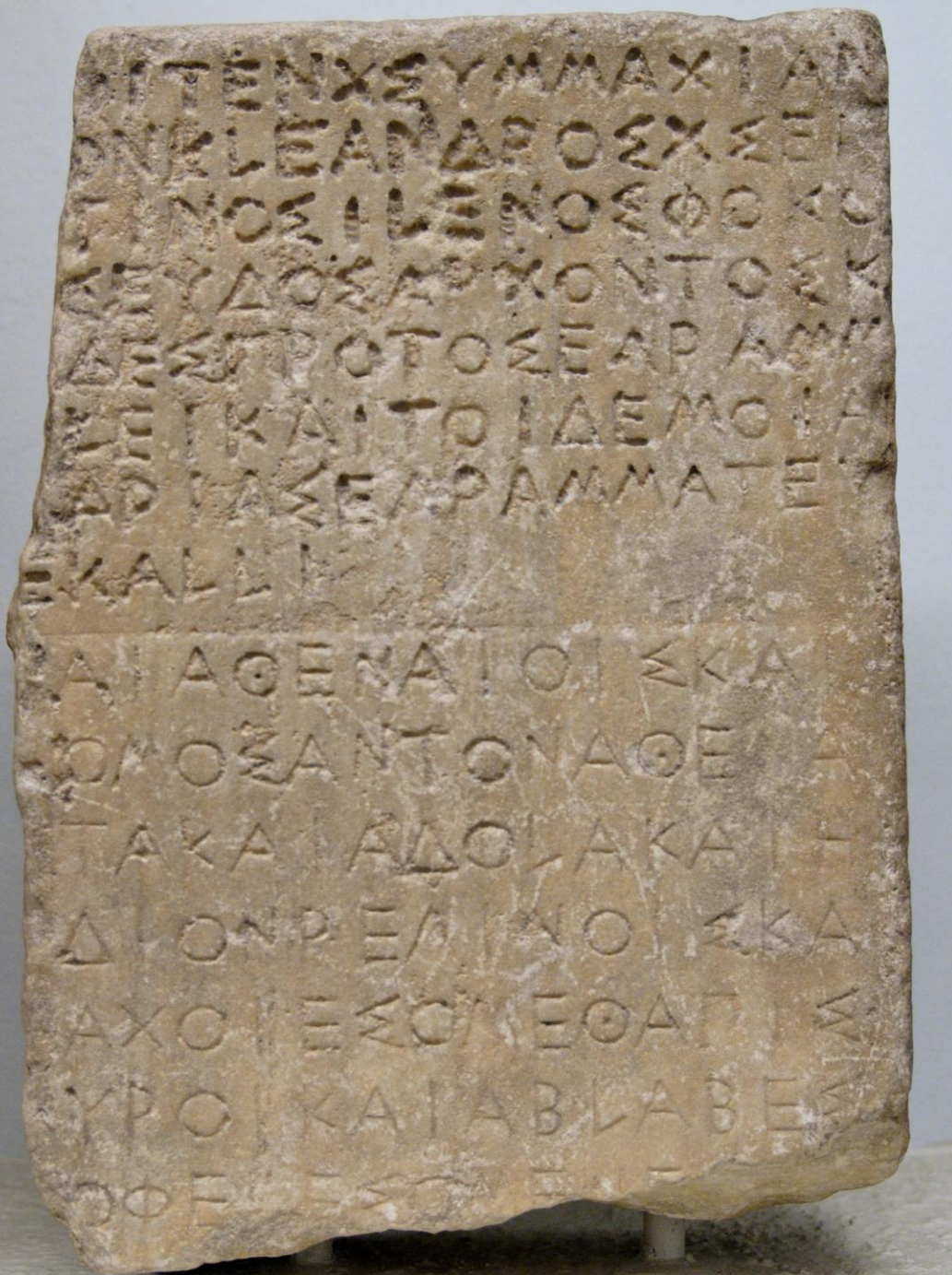

5

ἀρμόχθεν οἱ Συβαρῖ-
ται κ' οἱ σύνμαχοι κ' οἱ
Σερδαῖοι ἐπὶ φιλότα-
τι πιστᾶι κ' ἀδόλοι ἀε-
ίδιον. πρόξενοι ὁ Ζε-
ὺς κ' Ὀπόλον κ' ὄλλοι θε-
οὶ καὶ πόλις Ποσειδα-
νία.

(SEG 22, 1967, no. 336)

*I Sibariti e gli alleati e i Serdaioi si
Accordarono per una amicizia fedele e
Senza inganno, per sempre. Testimoni:
Zeus e Apollo e gli altri dèi e la città di
Posidonia.*

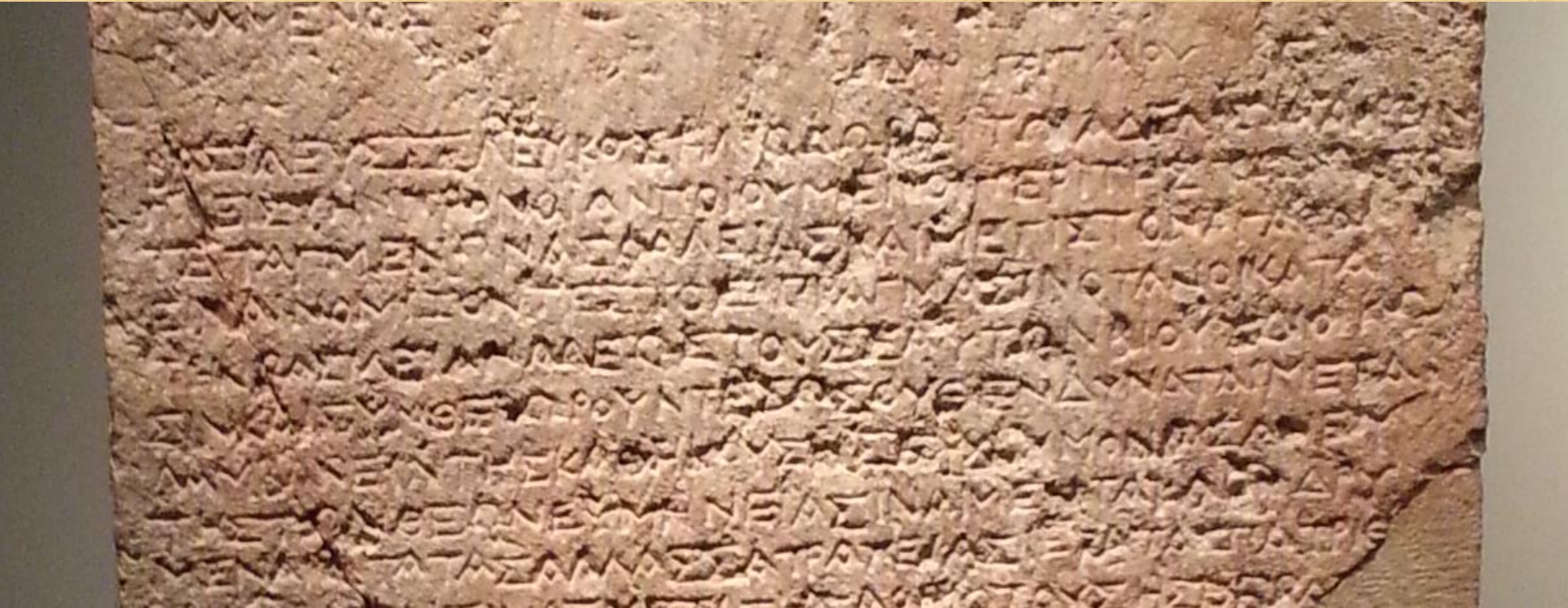
Trattato di alleanza tra Atene e Rhegion probabilmente ante 440 a.C.
(Londra, British Museum)

Arbitrato di Argo tra Kimolos e Melo (post 338 a.C.)

ΕΚΡΙΝΕ Ο ΔΑΪΜΟΣ ΤΩΝ
ΑΡΓΕΙΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟ ΔΟΚΗ-
ΜΑΤΟΥΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΤΩΝ
ΕΛΛΑΝΩΝ ΟΜΟΛΟΓΗ-
ΣΑΝΤΩΝ ΜΑΛΙΩΝ ΚΑΙ
ΚΙΜΩΛΙΩΝ ΕΜΜΕΝΕΝ
ΔΙΚΑΔΙΚΑΣΑΙΕΝΤΟΙ
ΑΡΓΕΙΟΙ ΠΕΡΙ ΤΑΝ
ΪΔΑΣΩΝ ΚΙΜΩΛΙΩΝ
ΗΜΕΝ ΠΟΛΥΑΙΓΑΝ ΕΤΗ-
ΡΕΙΑΝ ΛΙΒΕΙΑΝ ΕΔΙ-
ΚΑΣΑΝ ΝΙΚΗΝ ΚΙΜΩΛ-
ΙΩΝ ΑΡΗΤΕΥΕ ΛΕΩΝ
ΩΝ ΕΡΩΤΕΥΣ ΒΩΛΑΣ ΠΕΡΙΛ-
ΛΟΣ ΠΕΔΙΩΝ

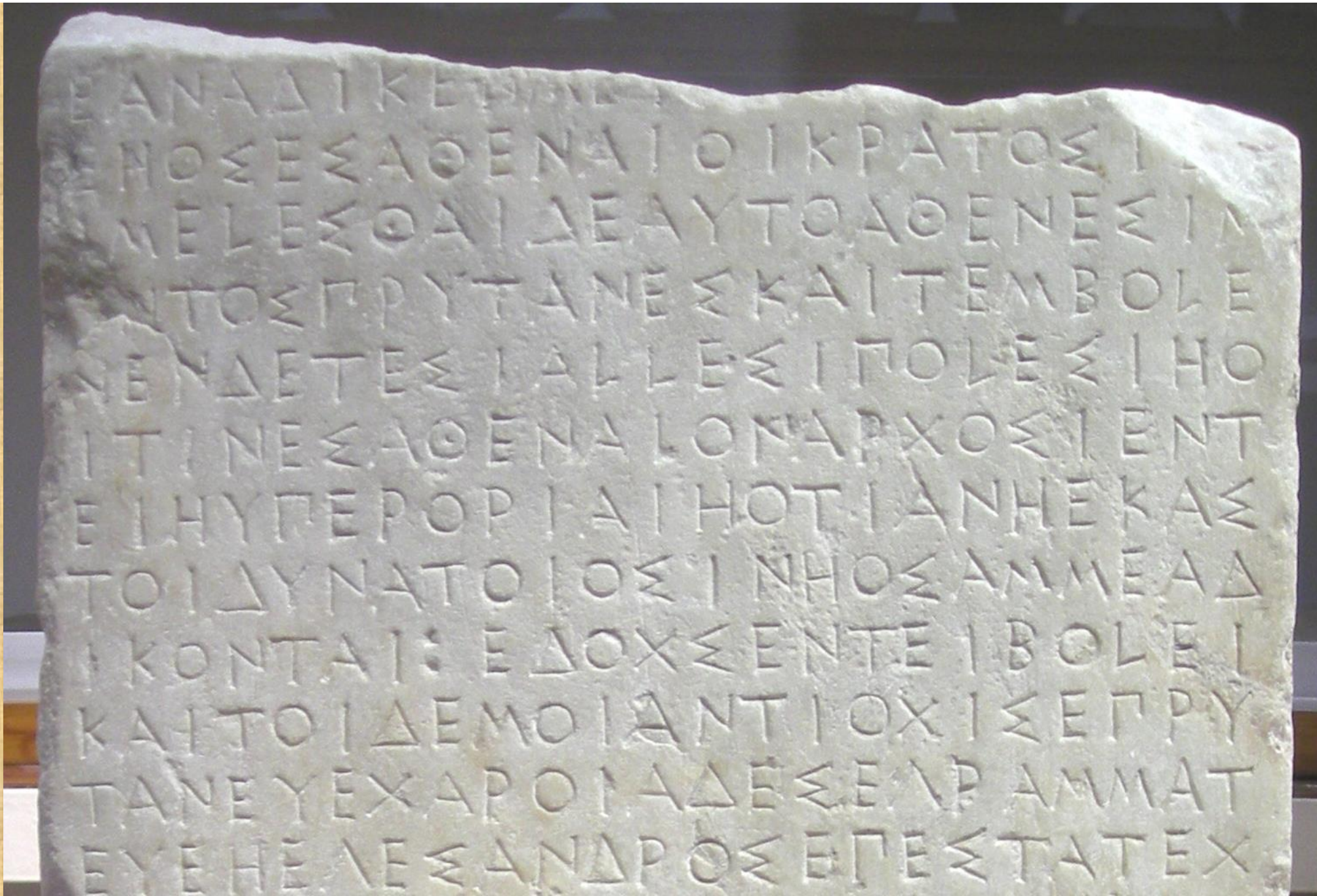
Θεός.

ἔκρινε ὁ δᾶμος ὁ τῶν
Ἄργείων κατὰ τὸ δόκη-
μα τοῦ συνεδρίου τῶν
5 Ἑλλάνων, ὁμολογη-
σάντων Μαλίων καὶ
Κιμωλίων ἐμμενέν,
αἱ κα δικάσσαιεν τοῖ
Ἄργεῖοι περὶ τᾶν
10 [ν]άσων, Κιμωλίων
ἡμεν Πολύαιγαν Ἐτή-
ρειαν Λίβειαν. ἐδί-
κασσαν νικῆν Κιμωλ[ί]-
[ο]υς. ἀρήτευε Λέων·
15 [β]ωλ[ᾱ]ς τευτέρας· Ποσιδά-
ον γρο[φ]εὺς βωλᾱς· Πέριλ-
λος πεδιῶν.

Dettaglio di una lettera di Seleuco IV al ministro Eliodoro (178 a.C.). Gerusalemme, Israel Museum.

Decreto di prossenia per Leonida di Alicarnasso, ca. 430 a.C. Atene, Museo Epigrafico.

ΑΘΙΝΑΤΤΗ ΚΗΕ ΠΕΜΕΛΑ ΟΡΩΣΩΣ
ΑΛΛΙΣΤΑΡΟΡΕΥΘΗΣΟΝΤΑΙΟΙΠΡΕΣ
ΒΕΙΣΩΣΒΑΣΙΛΕΑΘΥΣΟΔΗΜΟΣΕΠΕΜΥ
ΕΝΚΑΙΑΠΟΚΡΙΝΑΣΘΑΙΤΩΙΗΚΟΝΤΙΠ
ΑΡΑΤΟΣΙΔΩΝΙΩΝΒΑΣΙΛΕΩΣΟΤΙΚΑΙ
ΕΣΤΟΝΛΟΙΓΟΝΧΡΟΝΟΝΩΝΑΝΗΡΑΓΑΘ
ΟΣΠΕΡΙΤΟΝΔΗΜΟΝΤΟΝΑΘΗΝΑΙΩΝΟΥ
ΚΕΣΤΙΟΤΙΑΤΥΧΗΣΕΙΓΑΡΑΑΘΗΝΑΙΩ
ΝΩΝΑΝΔΕΗΤΑΙΕΙΝΑΙΔΕΚΑΙΠΡΟΞΕΝ
ΟΝΤΟΥΔΗΜΟΥΤΟΥΑΘΗΝΑΙΩΝΕΤΡΑΤΩ
ΝΑΤΟΝΣΙΔΩΝΟΣΒΑΣΙΛΕΑΚΑΙΑΥΤΟΝ
ΚΑΙΕΚΓΟΝΟΣΤΟΔΕΥΗΦΙΣΜΑΤΟΔΕΑΝ
ΑΓΡΑΨΑΤΩΟΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣΤΗΣΒΟΛΗΣ
ΕΣΤΗΛΗΙΛΙΘΙΝΗΙΔΕΚΑΗΜΕΡΩΝΚΑΙ
ΚΑΤΑΘΕΤΩΕΝΑΚΡΟΠΟΛΕΙΕΣΔΕΤΗΝΑ
ΝΑΓΡΑΦΗΝΤΗΣΣΤΗΛΗΣΔΟΥΝΑΙΤΟΥΣ
ΤΑΜΙΑΣΤΩΙΓΡΑΜΜΑΤΕΙΤΗΣΒΟΛΗΣΔ
ΔΔΡΑΧΜΑΣΕΚΤΩΝΔΕΚΑΤΑΛΑΝΤΩΝΠ
ΟΙΗΣΑΣΘΩΔΕΚΑΙΣΥΜΒΟΛΑΗΒΟΛΗΠΡ
ΟΣΤΟΝΒΑΣΙΛΕΑΤΟΝΣΙΔΩΝΙΩΝΟΡΩΣ
ΑΝΟΔΗΜΟΣΟΑΘΗΝΑΙΩΝΕΙΔΗΙΕΑΝΤΙ
ΠΕΜΠΗΙΟΣΙΔΩΝΙΩΝΒΑΣΙΛΕΥΣΔΕΟΜ
ΕΝΟΣΤΗΣΠΟΛΕΩΣΚΑΙΟΒΑΣΙΛΕΥΣΟΣ
ΙΔΩΝΙΩΝΕΙΔΗΙΟΤΑΜΠΕΜΠΗΙΤΙΝΑΩ
ΣΑΥΤΟΝΟΔΗΜΟΣΟΑΘΗΝΑΙΩΝΚΑΛΕΣΑ
ΙΔΕΚΑΙΕΓΙΞΕΝΙΑΤΟΝΗΚΟΝΤΑΡΑΡΑ
ΤΟΣΙΔΩΝΙΩΝΒΑΣΙΛΕΩΣΕΣΤΟΠΡΥΤΑ
ΝΕΙΟΝΕΣΑΥΡΙΟΝ
ΜΕΝΕΞΕΝΟΣΕΙΠΕΝΤΑΜΕΝΑΛΛΑΚΑΘΑ
ΠΕΡΚΗΦΙΣΟΔΟΤΟΣΟΠΟΣΟΙΔΑΝΣΙΔΩ
ΝΙΩΝΟΙΚΟΝΤΕΣΕΣΣΙΔΩΝΙΚΑΙΠΟΛΙ
ΤΕΥΟΜΕΝΟΙΕΡΙΔΗΜΩΣΙΝΚΑΤΕΜΠΟΡ
ΙΑΝΑΘΗΝΗΣΙΜΗΞΕΙΝΑΙΑΥΤΟΣΜΕΤ
ΟΙΚΙΟΝΠΡΑΤΤΕΣΘΑΙΜΗΔΕΧΟΡΗΓΟΝ
ΜΗΔΕΝΑΚΑΤΑΣΤΗΣΑΙΜΗΔΕΙΣΦΟΡΑΝ
ΜΗΔΕΜΙΑΝΕΡΙΓΡΑΦΕΝ

Decreto ateniese che concede la prossenia a Stratone (Abdashtart), re di Sidone, e ai suoi discendenti (ca. 394-386 a.C.). Oxford, Ashmolean Museum.